

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 2 juni 1910 kl. 4 e. m.

Särskilda utskottets nr 2 memorial, nr 5, med föranledande af kamrarnas beslut beträffande utskottets utlåtande, nr 1, i anledning af dels de i Kungl. Maj:ts proposition nr 96 innefattade förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken, lag om ändring af 2 § lagen angående medling i arbetstvister den 31 december 1906, lag angående ändring af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, dels åtskilliga med föranledande af nämnda förslag väckta motioner.

I utlåtande, nr 1, i anledning af dels de i Kungl. Maj:ts proposition nr 96 innefattade förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken, lag om ändring af 2 § lagen angående medling i arbetstvister den 31 december 1906, lag angående ändring af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af

lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, dels åtskilliga med föranledande af nämnda förslag väckta motioner, hemställde särskilda utskottet nr 2 bland annat:

1) att Riksdagen med förklarande, att de i Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition innefattade förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare samt till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister icke kunde oförändrade godkännas, måtte antaga förslag till lagar i berörda ämnen af den lydelse, utskottets nämnda utlåtande innehåller;

2) att Riksdagen, under förutsättning att förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare samt till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister blefve af Riksdagen antagna, måtte *dels* antaga förslag till lag angående medling i arbetstvister af den lydelse utskottets utlåtande utvisar, *dels* för år 1911 på extra stat anvisa ett förslagsanslag af 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till bestridande af kostnaden för en förlikningskommission för medling i arbetstvister;

3) att Riksdagen med förklarande, att det i Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition innefattade förslaget till lag om vissa arbetsaftal icke kunde oförändradt godkännas, måtte antaga förslag till lag om vissa arbetsaftal af den i utskottets utlåtande angifna lydelse;

4) att Riksdagen måtte antaga det i propositionen innefattade förslaget till lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken;

5) att Riksdagen, under förutsättning att förslag till lag om vissa arbetsaftal blefve af Riksdagen antaget, måtte antaga det i propositionen innefattade förslaget till lag angående ändring af 158 § utsökningslagen; samt

6) att Riksdagen, under förutsättning att förslag till lag om vissa arbetsaftal blefve af Riksdagen antaget, måtte antaga det i propositionen innefattade förslaget till lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hafva vid behandlingen af detta utlåtande kamrarna bifallit hvad utskottet under punkten 4) hemställt men beträffande öfriga punkter i vissa delar stannat i olika beslut.

Utskottets under punkten 1) gjorda hemställan har första kammaren bifallit med undantag däraf, att till 8 § i förslaget till lag om kollektiv-

aftal mellan arbetsgifvare och arbetare fogats det tillägg, som förordats i den af herr Östberg m. fl. vid denna paragraf afgifna reservation. Andra kammaren har *dels* beträffande sistnämnda förslag beslutit, att 7 och 9 §§ skola utgå ur förslaget, antagit 8, 10 och 12 §§ i den lydelse, som förordats uti de af herr Schotte m. fl. vid paragraferna afgifna reservationerna, samt bifallit herr Åkermans vid 11 § fogade reservation äfvensom det förslag i fråga om lydelsen af slutbestämmelsen, som i afgifven reservation framställt af herr Schotte, men i öfrigt godkänt utskottets hemställan, *dels* godkänt utskottets förslag till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister med undantag af att åt 2 § gifvits den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen, och att slutbestämmelsen erhållit den affattning, som föreslagits i den af herr Schotte m. fl. afgifna reservationen.

Hvad utskottet under punkten 2) hemställt har bifallits, af första kammaren med tillägg i ingressen till utskottets hemställan af orden »Kungl. Maj:t och» näst framför orden »Riksdagen antagna», samt af andra kammaren med den ändring, som föreslagits af herr Wijk i hans vid punkten afgifna reservation.

Hvad angår det under punkten 3) i utskottets utlåtande omförmälda förslaget till lag om vissa arbetsaftal har första kammaren antagit den lydelse af 19 och 32 §§, som förordats i de reservationer, som därom afgifvits af herr Magnuson, men i öfrigt godkänt utskottets hemställan, hvaremot andra kammaren bifallit den vid 1 § af herr Schotte m. fl. afgifna reservationen och sålunda, med afslag å såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag, beslutit att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, efter ytterligare utredning, ville för Riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning om enskilda arbetsaftal.

Punkterna 5) och 6) af utskottets hemställan hafva bifallits af första kammaren men afslagits af andra kammaren.

Den skiljaktighet, som sålunda föreligger mellan kamrarnas beslut i fråga om förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare samt lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, anser utskottet böra så sammanjämka, att vidkommande förstnämnda lag 7 och 9 §§ i enlighet med andra kammarens beslut uteslutas ur förslaget, att kamrarna, hvardera med frånträdande af sitt beslut angående lydelsen af 8 §, godkänna den affattning af paragrafen, som utskottet i sitt utlåtande förslagit, att 10 och 11 §§ antagas i enlighet med utskottets, af första kammaren biträdda förslag, att åt 12 § i hufvudsaklig öfverensstämmelse med andra kammarens beslut men med iakttagande af den jämkning af redaktionen, som föranledes af hvad angående 8 § hemställt, gifves den lydelse, som första stycket af den utaf utskottet i utlåtandet föreslagna 12 § inne-

håller, och att slutbestämmelsen jämlikt första kammarens beslut godkännes sådan den af utskottet tidigare formulerats, dock med nödiga reaktionella jämkningar. Andra kammaren skulle alltså fråntråda sitt beslut, att lagen skall antagas endast för viss tid. För att tillmötesgå den genom detta beslut uttryckta önskan, att lagen skall inom icke alltför lång tid underkastas revision, synes det emellertid lämpligt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t täcktes före ingången af år 1916 låta verkställa utredning rörande dittills vunnen erfarenhet om lagens lämplighet och verkningar samt för nämnda års riksdag framlägga resultatet af den gjorda utredningen jämte det förslag till ändring af lagen, som af utredningen må föranledas.

Förslaget till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister anser utskottet böra i öfverensstämmelse med första kammarens beslut antagas i den affattning utskottets utlåtande innehåller. Jämväl i hvad angår förslaget till lag angående medling i arbetstvister synes andra kammaren lämpligen kunna, med frånträdande af sitt beslut i fråga om utskottets inledningsvis under punkten 2 gjorda hemställan, godkänna hvad första kammaren därutinnan beslutit.

Förslaget till lag om vissa arbetsaftal torde i följd af kamrarnas skiljaktiga beslut vara förfallet. I anledning af andra kammarens ofvan omförmälda, i sammanhang med afslående af nämnda förslag gifna bifall till det i herr Schottes m. fl:s reservation framställda skrifvelseförslag, finner utskottet kamrarna böra förena sig om aflåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t af det innehåll berörda förslag utvisar med särskildt uttalande dessutom af den önskan, att den sålunda ifrågasatta lagstiftningen snarast möjligt och helst redan nästa år måtte underställas Riksdagens pröfning.

De under punkterna 5) och 6) i utskottets utlåtande angifna lagförslagen hafva förfallit på grund af de olika beslut, hvori kamrarna angående dem stannat.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att första kammaren, med frånträdande af sitt beslut beträffande 7 § i det förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, om hvars antagande utskottet i sitt utlåtande nr 1 hemställt, ville biträda andra kammarens beslut, att denna paragraf skall ur lagförslaget utgå;

2) att kamrarna, hvardera med frånträdande af sitt beslut beträffande 8 § i nämnda lagförslag, ville antaga den lydelse af berörda paragraf, hvarom utskottet i sitt utlåtande nr 1 hemställt;

3) att första kammaren, med frånträdande af sitt beslut rörande 9 § i förevarande lagförslag, ville biträda andra kammarens beslut, att denna paragraf skall ur lagförslaget utgå;

4) att andra kammaren, med frånträdande af sitt beslut angående 10 § i samma lagförslag, ville biträda första kammarens därutinnan fattade beslut;

5) att andra kammaren, med frånträdande af sitt beslut rörande 11 § i ifrågavarande lagförslag, ville biträda det beslut därutinnan, som första kammaren fattat;

6) att angående 12 § i omförmälda lagförslag kamrarna, första kammaren med frånträdande af sitt beslut och andra kammaren i hufvudsaklig öfverensstämmelse med sitt förut fattade beslut, ville antaga följande lydelse af denna paragraf:

Har arbetsgifvare, som slutit kollektivafstal, vidtagit åtgärd, hvarom i 8 § sägs, i strid mot nämnda § eller mot aftalet, eller har förening, som ingått sådant aftal, eller, där föreningen är medlem af annan förening, denna senare mot någon, för hvilken aftalet är gällande, gjort sig skyldig till förhållande, hvarom i 10 § andra stycket förmäles, eller varder eljest aftalet väsentligen åsidosatt, må aftalet af domstol förklaras icke vidare vara gällande;

7) att kamrarna, hvardera med frånträdande af sitt beslut angående slutbestämmelsen i samma lagförslag, ville

dels besluta, att denna bestämmelse skall erhålla den af första kammaren godkända lydelse med den förändring, som föranledes däraf att 9 § uteslutes ur förslaget,

dels besluta, att Riksdagen skall i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes före ingången af år 1916 låta verkställa utredning rörande dittills vunnna erfarenhet om lämpligheten och verk-

ningarna af lagen om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare samt för nämnda års riksdag framlägga resultatet af den gjorda utredningen jämte det förslag till ändring af lagen, som af utredningen må föranledas;

8) att andra kammaren, med frånträdande af sitt beslut rörande 2 § i det förslag till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, om hvars godkännande utskottet i sitt utlåtande nr 1 hemställt, ville biträda första kammarens därutinnan fattade beslut;

9) att andra kammaren, med frånträdande af sitt beslut angående slutbestämmelsen i sistnämnda lagförslag, ville biträda det beslut, första kammaren därutinnan fattat;

10) att andra kammaren, med frånträdande af sitt beslut rörande utskottets i dess utlåtande nr 1 inledningsvis gjorda hemställan i fråga om förslaget till lag angående medling i arbetstvister, ville biträda första kammarens i denna del fattade beslut.

Vidare får utskottet hemställa:

11) att Riksdagen skall i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte så fort ske kan och om möjligt redan nästkommande år, efter ytterligare utredning, förelägga Riksdagen nytt förslag till lagstiftning om arbetsafstal.

Slutligen och under förutsättning att kamrarna bifalla, första kammaren hvad utskottet i punkterna 1), 2), 3, 6) och 7) här ofvan föreslagit och andra kammaren hvad utskottet i punkterna 2), 4), 5), 6), 7), 8), 9) och 10) här ofvan hemställt, får utskottet anhålla om kamrarnas förklarande,

12) att Riksdagen, som funnit de i Kungl. Maj:ts förenämnda proposition innefattade förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare samt till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister icke kunna oförändrade godkännas, antagit

a) följande förslag till

Lag

om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Arbetsgifvare eller förening af arbetsgifvare äge att med de härnedan eller eljest i lag stadgade inskränkingar sluta aftal med fackförening, fackförbund eller annan dylik förening af arbetare om villkor, som skola lända till efter rättelse vid arbetsaftals ingående, samt om förhållandena i öfrigt mellan arbetsgifvare och arbetare.

Såsom arbetare anses enligt denna lag äfven arbetsförman, handelsbiträde och annan, som innehar därmed jämförlig anställning.

2 §.

Kollektivafstal, som i 1 § sägs, skall upprättas skriftligen.

Vid tolkning af kollektivafstal skall tagas hänsyn ej blott till den upprättade handlingens innehåll utan äfven till hvad som förekommit vid förhandlingar rörande aftalets tillkomst eller eljest skäligen kan tjäna till ledning i fråga om tolkningen.

3 §.

Kollektivafstal skall i fråga om yrkesgrupper, som i aftalet afses, lända till efter rättelse ej mindre för arbetsgifvare eller arbetare, som vid dess ingående var medlem af förening, som slutit aftalet, än äfven för den, som sedermera inträdt i föreningen.

Hafva flera föreningar sammanslutit sig till en förening, skola enligt denna lag såsom medlemmar af den förening anses jämväl medlemmarna af de föreningar, som sammanslutit sig.

4 §.

Ingås arbetsaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, för hvilka kollektivaftal skall lända till efterrättelse, skola, ändå att annorlunda öfverenskommits, kollektivaftalets bestämmelser blifva gällande.

5 §.

Arbetsaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, af hvilka endast den förre är bunden af kollektivaftal, skall anses vara slutet på de i kollektivaftalet angifna villkor, där ej annat förhållande visas.

6 §.

Kollektivaftal vare ej bindande utöfver fem år från det aftalet slöts. Är i aftalet sagda tid öfverskriden, och vill endera parten frånträda aftalet, när den tid är ute, uppsäge detsamma tre månader förut. Ej må dock, där i aftalet är bestämdt, att detsamma skall upphöra å viss dag, uppsägning ske till annan kalenderdag, ändå att aftalet sålunda varder gällande utöfver fem år.

Är ej tiden för aftalets giltighet bestämd, skall aftalet anses ingånget för ett år.

Uppsäges ej aftal inom därför bestämd tid eller, då viss uppsägningstid ej är stadgad, tre månader före giltighetstidens slut, skall aftalet anses förlängdt för ett år.

7 §.

Under den tid kollektivaftal är gällande må ej, ändå att annorlunda i aftalet bestämts, af arbetsgifvare eller arbetare, som äro af aftalet bundna, arbetsinställelse (strejk eller lockout), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd vidtagas, med undantag för det här nedan i denna § angifna fall.

Har i anledning af tvist mellan arbetsgifvare och arbetare, de där icke hafva kollektivaftal sinsemellan, åtgärd, som i första stycket sägs, blifvit å endera sidan

vidtagen, vare, sedan försök till medling i tvisten genom statens förlikningsman ägt rum, andra arbetsgifvare eller arbetare, ändå att de äro bundna af kollektivafstal, oförhindrade att genom åtgärd af sagda beskaffenhet bispringa de tvistande; dock må arbetsafstal, som är ingånget för bestämd tid, icke genom sådan åtgärd rubbas, och gälle i afseende å annat arbetsafstal, att arbetsgifvare eller arbetare är pliktig att gifva motsidan tillkänna afsikt att vidtaga den åtgärd, hvarom fråga är, så lång tid förut, som enligt öfverenskommelse eller lag är stadgad för arbetsaftalets uppsägande.

8 §.

Bryter arbetsgifvare eller arbetare mot bestämmelse i kollektivafstal eller mot föreskrift i 7 §, gälde däraf uppkommen skada. Är skadan förorsakad af flera arbetsgifvare eller arbetare, varde ersättningsskyldigheten dem emellan fördelad efter ty skäligt prövas.

Har förening, som i 1 § afses, medverkat till åtgärd, hvarom i 7 § sägs, och är åtgärden vidtagen i strid mot sistnämnda § eller mot bestämmelse i kollektivafstal, vare ock föreningen ansvarig för skadan. Lag samma vare, där dylik förening lämnat understöd vid arbetsinställelse, som företagits i strid mot hvad i 7 § är stadgad eller mot bestämmelse i aftalet. I fall, hvarom nu sagts, må dock, där omständigheterna därtill föranleda, ersättningsskyldigheten bestämmas till lägre belopp än hela skadan, eller föreningen helt befrias från ersättningsskyldighet.

9 §.

Varder kollektivafstal åsidosatt, må talan på grund däraf föras ej mindre af den, som själf deltagit i aftalet, än äfven af en hvar arbetsgifvare eller arbetare, hvars rätt blifvit genom aftalets åsidosättande omedelbart kränkt.

Tillämpning af kollektivafstal må påkallas jämväl af förening mot dess medlemmar samt, där flera deltagit i aftalet å samma sida, af dessa inbördes.

Har genom arbetsinställelse eller därmed jämförlig åtgärd, som vidtagits i strid mot 7 § eller mot aftalet, eller genom afskedande i strid mot aftalet skada tillskyndats medlemmar af förening, som slutit aftalet, äge förening föra talan om ersättning för skadan; dock att, där innan sådan talan pröfvats medlem själf väckt påstående om skadestånd eller vid domstolen anmält sig ej medgifva, att talan om den andel i ersättningen, som må anses belöpa å honom, föres af föreningen, den andel ej må tilläggas föreningen.

10 §.

Har arbetsgifvare, som slutit kollektivafstal, vidtagit åtgärd, hvarom i 7 § sägs, i strid mot nämnda § eller mot aftalet, eller har förening, som ingått sådant aftal, eller, där föreningen är medlem af annan förening, denna senare mot någon, för hvilken aftalet är gällande, gjort sig skyldig till förhållande, hvarom i 8 § andra stycket förmäles, eller varder eljest aftalet väsentligen åsidosatt, må aftalet af domstol förklaras icke vidare vara gällande.

11 §.

Uppsägning af kollektivafstal skall ske skriftligen. Hvad i 11 kap. 11—19 §§ rättegångsbalken stadgas angående stämning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om uppsägning.

Träffas ej den, hvilken för uppsägning sökes, i sitt hemvist, varde uppsägningen i rekommenderadt bref under hans vanliga adress aflämnad å posten samt skriftlig underrättelse om uppsägningen insänd till kommerskollegium; skoland uppsägningen anses hafva skett, när hvad sålunda föreskrifvits blifvit fullgjordt.

12 §.

Det åligger dem, som slutit kollektivafstal, att inom en månad därefter till kommerskollegium insända ett exemplar af den upprättade handlingen. Varda i en-

lighet med kollektivaftalet i särskild handling bestämmelser upptagna angående arbetslön, som beräknas efter arbetets myckenhet eller beskaffenhet, vare insändande af dylik ackordsprislista ej erforderligt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1911 och, med undantag för bestämmelserna i 6 § första stycket, 7 § i hvad densamma innehåller förbud mot arbetsinställelse, blockad, bojkott och annan därmed jämförlig åtgärd i anledning af tvist, som under den tid kollektivafstal är gällande uppkommer rörande förhållande, hvarom bestämmelse icke blifvit i aftalet träffad, samt 12 §, äga tillämpning jämväl i fråga om kollektivafstal, som slutits före nämnda dag.

b) förslag till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister af den lydelse, hvarom utskottet i utlåtandet nr 1 hemställt;

13) att Riksdagen, under förutsättning att de af Riksdagen antagna förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare samt till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister blifva af Kungl. Maj:t godkända, antagit det förslag till lag angående medling i arbetstvister, om hvars antagande utskottet i utlåtandet nr 1 under viss förutsättning hemställt.

Stockholm den 2 juni 1910.

På utskottets vägnar:

GUST. LAGERBRING.

Reservationer:

af herrar *Schotte*, *Larsson* i Klagstorp, *Sandström*, *Åkerman* och *Wijk*, hvilka anfört följande:

Vid de försök till sammanjämkning af kamrarnas olika beslut rörande förevarande lagförslag, som ägt rum inom utskottet, hafva vi, för att komma till samförstånd och vinna ett resultat vid denna riksdag, sökt på olika vägar uppnå större beaktande för andra kammarens beslut än som utskottets sammanjämkningsbeslut innebär.

Utskottets majoritet har emellertid afvisat alla de förslag, som af oss härutinnan framlagts. Majoriteten har icke velat godkänna andra kammarens beslut i någon af de punkter, som för denna kammare varit de principiellt viktigaste, nämligen i fråga om innehållet i 8 § i lagen om kollektivaftal samt beträffande denna lags begränsade giltighetstid. Ingen som helst ändring i utskottets formulering af 8 § har medgifvits, icke någon som helst begränsning af giltighetstiden. Ej heller har man velat eftergifva sammankopplingen med de andra lagarna af den nya lagen om medling i arbetstvister, om hvars innehåll dock full enighet rådt inom båda kamrarna.

Ett dylikt förfarande vid en sammanjämkning kunna vi icke anse öfverensstämma med riksdagsordningens föreskrift, att utskott skall söka de olika meningarna så vidt möjligt är sammanjämkade; en sammanjämkning måste, enligt vår mening, innebära reella medgifvanden från båda sidor och icke, såsom här är fallet, ett alltför ensidigt tillgodoseende af den ena kammarens mening i såväl de flesta som äfven de viktigaste punkterna.

Vi nödgas därför anmäla vår reservation mot sammanjämkningsbeslutet, som synes oss icke vara baserad på de objektiva grunder, hvilka böra vara bestämmande för ett sådant beslut.

af herrar *Lindqvist* och *Nils Persson*, hvilka anfört:

Då utskottets sammanjämkningsförslag icke innefattar någon verklig sammanjämkning enligt grundlagens mening utan genom utskotts majoritetens maktspråk är ett fastslående af första kammarens beslut i de vitalaste frågorna, hvarigenom andra kammaren helt enkelt uppfordras att frånträda sin mening, kunna vi icke biträda utskottets förslag.